

УДК 130.123.3:130.2"19/20"

ЧОБАНЮК Марія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології та компаративістики, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна (mariya_chobanyuk@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6047-4852>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4557.2018.42.148078>

«СИНТЕЗ» ЯК ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ ХХ – ХХІ століття

Анотація. В статті аналізується поняття «синтезу» як художньо-естетичного феномену культури ХХ – ХХІ століття. Зазначено, що визначення синтезу як найважливішого джерела єдності й естетичного оновлення художнього твору, механізму розвитку художніх форм, – мета, що поєднує дисципліни гуманітаристики. Зусиллями вчених формується уявлення про універсальність синтетичного руху, його категорій становлення, зміни, тривалості, повторення його основних закономірностей у різних системах. Культурологи наголошують, що ХХІ століття має тенденцію до гуманітарного ренесансу, тобто органічного художнього синтезу.

Ключові слова: синтез, мистецтво, універсальність, дискурс, художній синтез.

Постановка проблеми. ХХІ століття відзначається інтеграційними процесами в усіх сферах суспільного розвитку. Найбільш послідовно це явище відбувається в галузі культури. Зацікавленість сучасного суспільства в розвитку культури, особливо в умовах духовної та економічної кризи, не випадкова. Визначення синтезу як найважливішого джерела єдності й естетичного оновлення художнього твору, механізму розвитку художніх форм – мета, що поєднує різні дисципліни гуманітаристики.

Мета статті – визначення кордонів функціонування художнього синтезу, яке, з одного боку, є надто узагальненим, якщо брати до уваги використання дефініцій у працях культурологічних, мистецтвознавчих, літературознавчих та з естетики, а з другого, – уже в самому «ядрі» художнього синтезу прихована динаміка становлення мистецького дискурсу новітнього часу. З'явившись на ниві літературознавчої науки, термін швидко поширився на всі мистецтвознавчі аспекти. Важливо, що в літературознавчих словниках ми не знайдемо тлумачення поняття «художній синтез».

Виклад основного матеріалу. Осмислення художнього синтезу залучає до дослідження концепції, пов'язані з мистецтвознавством, культурологією,

літературознавством і філософією. Різноманітність матеріалу вивчення в цих дисциплінах, розбіжності предметних сфер уточнюють і доповнюють сутнісне розуміння фундаментальних основ синтезу, що ґрунтується на усвідомленні спільності ознак виявлення процесу.

Уже у 80-х роках минулого сторіччя проблема художнього синтезу починає вивчатися системно. Сьогодні активно формуються підходи й стратегії її аналізу, окреслюються тенденції, відкриваються секрети гармонізації складних і багатограних взаємодій форм літератури й мистецтва. Науковці шукають нові підходи до вивчення синтетичних явищ, спираючись на неklasичні категорії.

Синтез осмислюється з погляду динамічного розвитку. Ці концепції усталюють уявлення про синтетичну цілісність як про ту, що перебуває «у русі», поєднана з поняттям відкритої форми, характеризується багатозначністю, структурною неврегульованістю.

Результатом синтезу завжди є абсолютно нове утворення, властивостями якого є не тільки зовнішня сума властивостей компонентів, а й результат їхнього взаємопроникнення і взаємовпливу, що найочевидніше виявляється в царині культури та мистецтва. Адже справжній синтез не є неодухотвореною формулою, а, на думку багатьох філософів, являє собою *«творчий синтез»* [11].

В епіцентрі міркувань про синтез постають унітарні, дуальні й тернарні побудови, у яких відображено різне розуміння основи синтезу, специфіки його розвитку й кінцевого результату. Розробляються критерії художнього синтезу, типологія способів з'єднання множинностей, що сприяють існуванню синтетичного твору як єдиного цілого. Тут одразу ж яскраво проступають домінуючі напрямки дослідження процесу, в яких наголошено на специфіці злиття множинності в єдиному, діалектиці цілого й елементів, цілого й цілісності.

У сучасних уявленнях про художній синтез окреслилася тенденція до об'єднання діахронного й синхронного шляхів дослідження об'єкта, що дає змогу суттєво просунутися вперед у з'ясуванні характеру еволюції різних літературних систем. Поряд із циклічними моделями художнього синтезу розробляються такі, що актуалізують ідею його процесуальності, динамічності, відкритості, пов'язуючи науку про літературу з широким філософським і культурологічним контекстом.

Якщо спиратися на філософські засади трактування синтезу, то виявиться незначна на перший погляд, але досить красномовна деталь: опис змін певної системи відбувається за аналогією до життєвих процесів, імовірно, з відчуття вузькості «стандартних» узагальнених категорій, застосовуваних до творчості. Доволі часто трапляються «віталістські» вирази: «енергія синтезу», «сила», «внутрішнє стремління», – вони свідчать про намір зберегти в його організації сліди «абсолютності», невичерпності, запобігти схематизації процесу, відбити формування потенційних можливостей художньо-пізнавальних форм. Процес народження змісту, який охоплює всі чотири стадії-стихії, О.Ф. Лосєв називає «енергією».

Синтез – ключова категорія в системі, що визначає відношення між елементами: «Первинна і найпростіша, найменш заповнена конкретним змістом антиномія, це – одного й множинності. Синтезом одного й множинності є число (або – з іншого погляду – ціле), а буття й небуття – становлення» [7, 226].

Уявлення про синтез О.Ф. Лосєва деякі дослідники інтерпретують як надсинтез. Це означає, що первісний синтез вище обох протилежностей, які ввійшли до єдності. Цікаво, що саме так зване надсинтетичне бачення було сприйнято, щоправда, частково, і літературознавством, а це дало евристично цінні концепції, зокрема й у художньому синтезі. Синтез-становлення набуває у працях О.Ф. Лосєва глибокої аргументації, що пов'язує попередні моменти в єдину взаємозумовлену систему.

У становленні об'єднана сталість змін, що організовуватиме оформлене (факт) і нестійке (інше). Завдяки становленню порушується стійкість системи, утворюється «плинність», яка захоплює статичні, зупинені посталі сутності, що прагнуть до своєї первинної єдиної ідеї. О.Ф. Лосєв ставить собі питання: як здійснюється синтез? На прикладі різних антиномій він розвиває думку про те, що дві категорії, об'єднані в «третьій», проходять стадію модифікації, несуть «шар» цього третього. Вхідні модифіковані частини залишаються самими собою, але виглядають несамостійними на тлі об'єднувального третього. Безперервність протікання процесу діалектичного співвідношення множинності-єдності філософ називає «чисто часовою тривалістю й напруженістю» [7, 281].

Аспект «тривалості», «процесуальності» у його часовому й просторовому значеннях є центром концепції розвитку А. Бергсона [2, 136], вплив якої відчутний й у філологічних працях О.Ф. Лосєва та М.М. Бахтіна. Особливість розвитку й зміни у світлі безперервності актуалізує наступність і заперечення «вибухових» процесів: навіть раптові зміни можливі тільки за умови їхнього поступового визрівання, каже філософ, у попередніх формах, або поколіннях. Тривалість і є з'єднувальним, постійним елементом – позначеним «потокком життя», що розбивається між видами. Підкреслюючи, що життєві властивості ніколи не бувають здійсненими цілком, а завжди тільки здійснюються, А. Бергсон схильний виділяти не стільки стани, скільки тенденції, які найбільш повно реалізуються тільки тоді, коли в них немає внутрішніх суперечностей. Тривалість протиставляється рядорозташуванню, у якому певне місце займає роздільний зв'язок, каузальна визначеність, генералізації та схеми. Тривалість – безперервна, а також, на відміну від рядорозташування, динамічна й нероздільна. Аспект тривалості набуває в Бергсона абсолютного характеру. Вона охоплює все і присутня у всьому. Доведена до граничного значення, тривалість спрямована на руйнування догматизму пізнання, що не відповідає правді життя. Погляди філософа здатні прояснити сутність жанрової еволюції. Концепт «минулого», «пам'яті», що не зникає, а продовжується й оновлюється у теперішньому, відкрита майбутньому, є серцевиною теорії тривалості. Націлені на відображення мінливості внутрішнього «потокку» життя особистості

формують нові способи його художнього втілення, які з усією повнотою постануть уже в наступному столітті.

Ще до появи філософії «життя», в естетиці XIX ст., яка повною мірою пробудила інтерес до синтезу і виявила його можливості, також розкривається властивість динамічності й неоднаактовості. Значними зрушеннями в цей період позначене діалектичне осмислення динамічної природи синтезу в поетичному мистецтві. Вже Ф. Шеллінг розглядав відносний і абсолютний синтези, наголошуючи на тому, що синтез триває, «поки не доходить до ідеї природи, у якій усі субстанції поєднуються в єдину субстанцію» [13]. Внутрішні перетворення в поезії асоціюються в романтичній філософії з «незв'язним», визначаються як становлення, гармонійний рух, ланцюг безперервних еволюцій (Ф. Шлегель [14, 243]). Тривалість і результат злиття становить собою одночасно й «діяльність», і «річ», пронизану цією діяльністю [3, 5]. У категорії тривалості осмислювали ідею синтезу символісти, він ніколи не міг бути завершеним, «ставав лише певною точкою відліку для руху до Абсолютного» [12, 26]. У теоретичних твердженнях, у художній практиці романтиків і символістів повною мірою постає уявлення про умовність меж синтезу, можливості досягнення завершеного результату.

Інтерес до таких інтерпретацій синтезу в сучасному літературознавстві істотно коригує дослідницькі позиції. «Відмова від спрощеного його розуміння як сполучення, з'єднання двох компонентів викликає перегляд багатьох, уже, здавалося б, очевидних речей, явищ» [15, 134]. Така настанова вимагає осмислення вже давно усвідомленої нерівнозначності типів художнього синтезу, що можуть проявитися у перекладі однієї художньої мови іншою, виникненням складних форм творчості (театр, кіно), що мають постійний характер, а також багатоманітних засобів наближення видів мистецтв, різних їхніх комбінацій. У такому ключі вивчення механізмів синтезу пов'язується з упорядкуванням відносин між синтезом і взаємодією, що нерідко межує з різким розведенням цих понять або, навпаки, ототожненням.

Кореляція процесів синтезу й взаємодії, визначаючи погляд на явища художніх зсувів, злиття, впливає на хід аналізу синтетичного твору. Тож саме з уточнення дефініцій починається багато робіт, присвячених проблемі синтетичних тенденцій. Категорія взаємодії, що якнайкраще відбиває динамічні перехідні процеси, активно використовується в сучасній лінгвістиці у вивченні складних явищ, а також «диференціації гібридних, синкретичних і контамінаційних утворень» [1, 12]. Більшість літературознавчих робіт приділяє також пильну увагу «взаємодії», оскільки в ній закладається характер перетворення сторін, що беруть участь у процесі, формуються особливості їхнього співвідношення. Наприклад, складність і суперечливість взаємодії плану особистих та ідеологічних відносин призводить до «органічного злиття їхніх принципів» [6, 353] у драмі. Примітно, що автор цього спостереження М.С. Кургінян у хрестоматійній роботі «Драма» воліє вживати словосполучення «синтетична взаємодія» [6, 360], не роз'єднуючи ці поняття. У дослідженні О.М. Ковтун,

навпаки, виявлена «первинність» синтезу, який підготував ґрунт для взаємодії різних жанрових рівнів притчі й міфу, з одного боку, та *fantasy* і казки, з другого [5].

Відома «формула» літературного розвитку, запропонована М.М. Гіршманом, також спирається на осмислення статичних і динамічних процесів: «Розвиток цей проявляється, з одного боку, у виділенні й відокремленні елементів раніше існуючих художніх єдностей і перетворенні їх у нове ціле, а з другого боку, у прагненні вкласти в ці нові форми старі цілі, переводячи їх на роль складених елементів» [4, 53]. Синкретизм осмислюється вченим як внутрішня потенційність, що розгортається в процесі рецепції. Це не статичний, наперед заданий момент художньої єдності, а породжувальний, сенсогенерувальний компонент. У цьому відмінність концепції М.М. Гіршмана від вищезазначених, вона перегукується з ними подібністю термінологічного окреслення, але виражає інший зміст.

Отже, виявлення ознак художнього синтезу в літературознавчому дослідженні базується на переконанні про складність, об'єднання певної множинності, неоднорідності, пов'язаної з різним розумінням ролі частин у єдиному цілому – результаті синтезу. «Ці уявлення якоюсь мірою правильні й можуть бути корисними для вирішення конкретних завдань. Подолання «сумарного» уявлення про синтез не знецінює вивчення ролі компонентів, які беруть участь у процесі» [16, 24]. У сучасних роботах, що торкаються цієї проблеми, вихідною точкою теоретичних побудов є аналіз значення окремих елементів у новій єдності. Відповідно до одних концепцій, частини цілого, утвореного шляхом синтезу, розчинені в житті нової єдності. В інших – постулюється «дискретна рівність» окремих елементів, їхня принципова «незлитість» і відчутність у складі нового утворення. Існують також уявлення, у яких визначеність зберігає домінуючу позицію, на основі якої здійснюється злиття елементів, що підкоряє інші складові компоненти.

Багатоликість синтезу, на відміну від складності інших інтеграційних процесів, проявляється у певній непрозорості, однорідності нової художньої цілісності, у різних гранях якої виявляється непередбачена побудова внутрішніх відношень. Органічність синтезу – визначення, на якому припиняється подальша пошукова робота багатьох дослідників, – виникає як результат усвідомлення своєрідної ненавмисності його здійснення. В одній із робіт, пов'язаних із синергетичною методологією, запропоновані статистичний, рівневий і динамічний методи освоєння складних систем. У рамках останнього з зазначених методів описується складна динаміка, що перетворилася на полісемантичний теоретичний оксюморон «складність простоти» [9, 48]. Її суть полягає в з'ясуванні поведінки простих об'єктів, їхнього розвитку й ускладнення, що виходить із цілого, заданого єдиного.

Два напрямки в розвитку художньої форми вважає основними для літератури ХХ століття, ознаменованого ідеєю «нового синтезу», автор численних публікацій, присвячених проблемі художнього синтезу, І.Г. Мінералова.

Літературознавець простежує розвиток стилізації, перед якою поставали більш складні завдання, що переміщують її до розряду інструменту художнього синтезу. Крім того, вона розглядає форми внутрішньолітературного синтезу, серед яких виділяє формування аналога, перетворення прийомів і засобів як синтезу прози й поезії, а також безпосередній їхній взаємовплив, у результаті чого «у вірші проникає рівномірно виписаний сюжет, відсторонений, як в «об'єктивних» жанрах прози, від особистості й долі автора» [8, 240]. У цьому контексті особливу увагу в естетиці й власне літературі привертає з'ясування прихованої основи синтезу, його постійної змінної, що допомагає сформулювати закономірності руху.

Про відновлення єдності форм мистецтва, які сягають єдиного кореня, говорили і романтики, і модерністи. Походження створює поле притягання, є єдиним началом, спільною внутрішньою ідеєю, що має різні втілення. Останні історико-літературні дослідження стосовно проблеми визначення специфіки синтетичних явищ також діагностують наближення принципів художнього осмислення через споріднення як основу синтезу. Так, вже у сучасному дослідженні при розгляді синтезу різних типів вимислу у творчості М. Булгакова, Ф. Кафки Є. Ковтун доходить висновку, що схожість окремих форм і споріднення фольклорних і літературних традицій, що живлять ці типи, – найважливіший фактор синтезу [5].

Найчастіше в концепціях художнього синтезу обстоюється теза, згідно з якою об'єднувальною основою у новій єдності є провідний вид, що підкоряє інші форми. Вона підтримується не тільки в мистецтвознавчих, але й у літературознавчих розвідках. В одному з досліджень художнього синтезу О.О. Рисака подибуємо таку інтерпретацію: «Не заперечуючи «права мистецтва на самовизначення», сприймаючи «принцип федералізму» у взаємодії мистецтв, ми не відкидаємо у цій сфері принцип підпорядкування одних величин іншим. Адже «рівновагу» втримати дуже важко, а життестійкість нового синтетичного утворення повинна спиратись на надійну базу» [10, 21]. Основними категоріями, задіяними в аналіз процесу, є відштовхування і притягання, суперечності, загальна основа компонентів, що беруть участь в об'єднанні. У докторській дисертації О.О. Рисак підсумовує: «Результат взаємодії двох (чи й більше) видів мистецтв постає не тільки у вигляді механічного «зрощення» двох складників, а й різноваріантних модифікацій, асиміляцій-дисиміляцій, взаємодій з окремими частинами, взаємодій окремих компонентів і т.п.» [10, 38]. У цьому висновку уточнюється, що стійкість і незмінність «надійної бази» у процесі взаємодії видів мистецтв не є непорушною.

Висновки. *Художній синтез* – це складне, багаторівневе явище та містке поняття, позаяк складається, окрім поєднання, із взаємодії різних видів мистецтва, також із синтезу різних стилів, форм жанрів та інших засобів виразності у межах одного виду мистецтва. Отже, *художній синтез* може проявлятися на різних рівнях твору: від синтезу видів мистецтва, до стилів, жанрів, засобів виразності тощо.

Важливо, що уявлення про синтез, його характер і роль у літературі вкрай різноманітні. Синтез пояснюється через поняття становлення, динаміки, відкритого процесу, зумовленого прагненням мистецтва наблизитися до «життя», і до людини як цілісної особистості, яка здатна на усвідомлення своєї ролі і свого місця у Всесвіті. Результат синтезу – це органічна єдність, складна цілісність, в якій співвіднесення частини й цілого виходять із внутрішньої заданості об'єкта, із «спільної» основи з'єднаних форм, що спрямовує пошук і взаємоперетворення.

Література

1. Алиева В.Н. Понятия взаимодействия, перехода и переходности в современной лингвистике / В.Н. Алиева // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 54. – С. 9–13.
2. Бергсон А. Творческая эволюция / А. Бергсон. – М. : «Кучково поле», 2006. – 384 с.
3. Гаврилов И.Б. Философия природы немецкого романтизма / И.Б. Гаврилов, И.А. Иванов // Мир романтизма : материалы Междунар. науч. конф. «Мир романтизма» (XII Гуляевских чтений), Тверь, 26–29 мая 2004 г. – Тверь : Твер. гос. ун-т, 2004. – Т. 10 (34). – С. 5.
4. Гиршман М.М. Литературное произведение: теория художественной целостности / М.М. Гиршман. – М. : Языки славянской культуры, 2002. – 528 с.
5. Ковтун Е.Н. Типы и функции художественной условности в европейской литературе первой половины XX в. : дис. ... д-ра филол. наук : 10.01.05, 10.01.08 / Е.Н. Ковтун. – М., 2005. – 306 с.
6. Кургинян М.С. Драма / М.С. Кургинян // Теория литературы. Основные проблемы в историческом освещении. Роды и жанры. – М. : Наука, 1964. – С. 351–378.
7. Лосев А.Ф. Диалектика мифа / А.Ф. Лосев. – М. : Мысль, 2001. – 558 с., [1] с. – (Филос. наследие).
8. Минералова И.Г. Русская литература серебряного века. Поэтика символизма : учебное пособ. [для студентов, аспирантов, преподавателей-филологов] / И.Г. Минералова. – [4-е изд.]. – М. : «Флинта», «Наука», 2008. – 272 с.
9. Ратников В.С. Научная рациональность, стохатичность и пределы предсказуемости / В.С. Ратников, З.Ю. Макаров // Практична філософія. – 2005. – № 4. – С. 41–49.
10. Рисак О.О. Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі к. XIX – п. XX ст. : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.01.01. «Українська література» / О.О. Рисак. – К., 1999. – 38 с.
11. Творчий синтез [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.refine.org.ua/pageid-4527-1.html>.
12. Тишунина Н.В. Западноевропейский символизм и проблема взаимодействия искусств: опыт интермедиального анализа : монография / Н.В. Тишунина. – СПб. : РГПУ им. А.И. Герцена, 1998. – 160 с.
13. Шеллінг Ф. Эстетика [Електронний ресурс] / Ф. Шеллінг. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/12090613/etika_ta_estetika/estetika_shellinga.
14. Шлегель Ф. Эстетика. Философия. Критика : в 2 т. / Ф. Шлегель. – М. : Искусство, 1983. – Т. 1. – 480 с. ; Т. 2. – 446 с.

15. Чобанюк М. Літературознавчий синтез: методологічні аспекти / М. Чобанюк // *Současná Ukrajínistika. Problémy jazyka, literatury a kultury : sborník vědeckých článků z mezinárodní conference «VI Olomoucké symposium ukrajínistů střední a východní Evropy» (Olomouc, 21–23.08.2014).* – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. – P. 199–202.

16. Чобанюк М. Художественный синтез: искусство, синтез искусств, литература / М. Чобанюк // *Концептуальные проблемы литературы: художественная когнитивность : тематический сборник.* – Ростов н/Д. : Академцентр, 2014. – Вып. 7. – С. 241–248.

References

1. Alieva, V.N. (2004). Poniatiia vzaimodeistviia, perekhoda i perekhodnosti v sovremennoi lingvistike [The concepts of interaction, transition and transitivity in modern linguistics]. *Kultura narodov Prichernomoria – Culture of the peoples of the Black Sea region*, 54, 9–13 [in Russian].

2. Bergson, A. (2006). *Tvorcheskaia evoliutciia [Creative evolution]*. Moscow: «Kuchkovo pole» [in Russian].

3. Gavrilov, I.B., & Ivanov, I.A. (2010). Filosofiiia prirody nemetskogo romantizma [Nature philosophy of German romanticism]. *Mir romantizma: materialy Mezhdunar. nauch. konf. «Mir romantizma» (XII Gulyaevskikh chtenii)*, Tver, 26–29 maia 2004 g. – *The world of romanticism: materials of the Intern. Scientific Conf. «The World of Romanticism» (XII Gulyaev Readings)*, 10 (34), 5. Tver [in Russian].

4. Girshman, M. (2002). *Literaturnoe proizvedenie: teoriia khudozhestvennoi tselostnosti [Literary work: the theory of artistic integrity]*. Moscow: Iazyki slavianskoi kultury [in Russian].

5. Kovtun, E.N. (2005). *Tipy i funktsii khudozhestvennoi uslovnosti v evropeiskoi literature pervoi poloviny XX v. [Types and functions of artistic convention in European literature of the first half of the 20th century]*. (Doctor's thesis). Moscow [in Russian].

6. Kurginian, M. (1964). Drama [Drama]. *Teoriia literatury. Osnovnye problemy v istoricheskom osveshchenii. Rody i zhanry – Theory of Literature. The main problems in historical coverage. Childbirth and genres* (pp. 351–378). Moskva: Nauka [in Russian].

7. Losev, A. (2001). *Dialektika mifa [The dialectic of myth]*. Moscow: Mysl [in Russian].

8. Mineralova, I. (2008). *Russkaia literatura serebriannogo veka. Poetika simvolizma [Russian literature of the silver age. The Poetics of Symbolism]* (4th ed.). Moscow: «Flinta», «Nauka» [in Russian].

9. Ratnikov, V.S., & Makarov, Z.Iu. (2005). Nauchnaia ratsionalnost, stokhatichnost i predely predskazuemosti [Scientific rationality, stochasticity and limits of predictability]. *Praktichna filosofiiia – Practical phylosophy*, 4, 41–49 [in Russian].

10. Rysak, O. (1999). *Problemy syntezy mystetstv v ukrainskii literature kinets XIX – pochatok XX st. [Problems with the synthesis of mystetstv in the Ukrainian literature of the XIX–XX centuries]*. (Extended abstract of Doctor's thesis). Kyiv [in Ukrainian].

11. *Tvorchyi syntezy [Creative synthesis]*. (n.d.). Retrieved from <http://www.refine.org.ua/pageid-4527-1.html> [in Ukrainian].

12. Tishunina, N. (1998). *Zapadnoevropeiskii simvolizm i problema vzaimodeistviia iskusstv: opyt intermedialnogo analiza [Western European symbolism and the problem of the interaction of the arts: the experience of intermedial analysis]*. Saint Petersburg: RGPU im. A.I. Gertcena [in Russian].

13. Shellin, F. (n.d.). *Estetyka [Esthetic]*. Retrieved from http://pidruchniki.ws/12090613/etika_ta_estetyka/estetika_shellinga [in Ukrainian].

14. Shlegel, F. (1983). *Estetika. Filozofia. Kritika [Aesthetics. Philosophy. Criticism]*. (Vols. 1–2). Moscow: Iskusstvo [in Russian].

15. Chobaniuk, M. (2014). Literaturoznavchyi syntez: metodolohichni aspekty [Literature-tasting synthesis: methodological aspects]. *Současna Ukrainistika. Problemy jazyka, literatury a kultury: zbornik vedeckych článků z mezinárodní conference «VI Olomoucké symposium ukrajinistů střední a východní Evropy»* (Olomouc, 21–23.08.2014) – *Contemporary Ukrainian Studies. Problems of Language, Literature and Culture: Proceedings of Scientific Papers from the International Conference «VI Olomouc Symposium of Ukrainian Students of Central and Eastern Europe»* (Olomouc, 21–23.08.2014). (pp. 199–202). Olomouc: Palacký University Olomouc [in Ukrainian].

16. Chobaniuk, M. (2014). Khudozhestvennyi sintez: iskusstvo, sintez iskusstv, literatura [Artistic synthesis: art, art synthesis, literature]. *Kontseptualnye problemy literatury: khudozhestvennaia kognitivnost: tematicheskii zbornik – Conceptual problems of literature: artistic cognitiveness: thematic collection*, 7, 241–248. Rostov na Donu: Akademtcentr [in Russian].

CHOBANYUK Mariya – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Romance Philology and Comparative Studies, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, 82100, Ukraine (mariya_chobanyuk@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6047-4852>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4557.2018.42.148078>

«SYNTHESIS» AS AN ARTISTIC-AESTHETIC PHENOMENON OF CULTURE IN THE XX–XXI CENTURIES

Abstract. *The XXI century is marked by integration processes in all spheres of social development. Most consistently, this phenomenon occurs in the field of culture. The interest of modern society in the development of culture, especially in the context of the spiritual and economic crisis, is not accidental. Definition of synthesis as the most important source of unity and aesthetic renewal of artistic work, the mechanism of development of artistic forms – a goal that combines the disciplines of humanities. The efforts of scientists form the idea of the universality of the synthetic movement, its categories of formation, change, duration, repetition of its basic laws in different systems. Culturologists emphasize that the XXI century has a tendency towards humanitarian renaissance, that is, organic artistic synthesis.*

The definition of the boundaries of the functioning of artistic synthesis is too generalized if we take into account the use of definitions in the works of culturological, art criticism, literary criticism and aesthetics. However, in the very «core» of artistic synthesis, all the dynamics of the development of artistic discourse of modern times is hidden. For the first time appearing in the field of literary science, the term quickly spread to all aspects of art. It should be noted that in literary dictionaries we will not find an interpretation of the term «fiction synthesis».

Understanding artistic synthesis involves the study of the concept associated with art studies, culturology, literary criticism and philosophy. The versatility of the study material in these disciplines, the discrepancies in the substantive spheres, clarify and complement the essential understanding of the fundamental foundations of synthesis and are based on the understanding of the commonality of the signs of the process's discovery. The efforts of scientists form the idea of the universality of the synthetic movement, its categories of formation, change, duration, repetition of its basic laws in different systems.

Key words: *synthesis, art, universality, discourse, artistic synthesis.*

Стаття надійшла до редакції 20.09.2018 р.